

Г.П. Апалат
Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка
канд. філол. наук.

Текст-інтерв'ю сучасної англомовної преси як вторинний текст

Лінгвістичні дослідження останніх років характеризуються зростанням інтересу дослідників до розгляду дискурсу, який ґрунтується на безпосередній взаємодії його учасників (face-to-face discourse type), що зумовлює актуальність розгляду текстів-інтерв'ю в пресі (journalistic interviews).

Цей дискурс неодноразово привертав увагу дослідників: проблеми мовленнєвої взаємодії комунікантів, їх мовленнєві стратегії, роль питально-відповідних послідовностей у конструюванні змісту дискурсу, мовний портрет особистості, прагма-аргументативні особливості запитань тощо досліджувалися у прагмалінгвістичному, аргументативному, етнографічному аспектах у різних діалогічних дискурсах. Інтерес до дискурсу такого типу пов'язується з розглядом функціонування мови в її відношенні до різноманітних сфер соціального, матеріального й духовного життя. Об'єктом лінгвістичного дослідження були неофіційні розмови (casual talks) [27], діалог лікаря та пацієнта [22], соціологічне інтерв'ю (views-eliciting research interview) [25], політичне інтерв'ю (дебати) [29], інтерв'ю у суді з метою отримання захисного ордеру (protective order interview) [28], взаємодія у суді, інтерв'ю в інформаційних випусках новин [17; 18], ток-шоу [19; 20; 21; 26], радіоінтерв'ю [2], телеінтерв'ю [12], друковані версії телеінтерв'ю [24].

Інтерв'ю в пресі вже досліджувалося, зокрема, інтерв'ю як метод отримання інформації [16], як портрет мовної особистості [7], жанрові [9; 14; 15] та структурно-композиційні особливості тексту-інтерв'ю [1].

Проблема класифікації та типології текстів цікавить багатьох лінгвістів [10; 13; 3], проте текст-інтерв'ю як вторинний дискурс не потрапляв дотепер у коло лінгвістичних досліджень. Залишаються невизначеними структурно-композиційні та семантичні особливості даного типу дискурсу, що вказують на його вторинну природу та дозволяють побудувати прототипову модель інтерв'ю в пресі.

Актуальність теми визначається спрямованістю сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення тексту та дискурсу в лінгвокогнітивному та комунікативно-прагматичному аспектах.

Предметом аналізу статті є структурно-композиційні та семантичні особливості текстів-інтерв'ю сучасної англомовної преси, що свідчать про його вторинну природу. **Мета** статті – розкрити специфіку текстів-інтерв'ю як похідного тексту та описати структурно-композиційні та семантичні особливості даного типу дискурсу. **Матеріалом** дослідження слугували діалогічні тексти-інтерв'ю, надруковані в 90-х роках ХХ століття у Financial Times, The Guardian, The Wall Street Journal Europe, Newsweek, People, Time.

Тексти-інтерв'ю сучасної англомовної преси є письмовим типом дискурсу, що має вторинний або похідний характер [4: 76]. Ознака вторинності є релевантною для типотворення даного типу тексту. Комунікативно вторинним вважається той текст або його відрізок, в якому референтним простором є якийсь інше вербальне повідомлення, що передує даному. Суть такого типу тексту у його комунікативній вторинності, у відтворенні з певним ступенем точності та повноти іншого повідомлення, що існує самостійно (або мислиться як таке) поза межами даного відтворюючого тексту [6: 76].

Вторинні тексти демонструють особливий вид текстовості, а саме: вторинну текстовість. Специфіка вторинної текстовості визначається цілим набором лінгвістичних та позамовних чинників. До них належать зміна умов комунікації, зміна комунікантів, характер семантично-структурних зв'язків вихідного і вторинного текстів, типологічна подібність і відмінність співвідносних текстів [23: 48]. І.М. Колегаєва [6: 100] визначає комунікативно вторинне повідомлення як таке, що відповідає таким вимогам: 1) референтним простором вторинного повідомлення виступає інше, вихідне вербальне повідомлення, яке передує даному, тобто те, що існує (або мислиться) як комунікативне утворення, яке функціонує поза межами даного, інкорпоруючого його повідомлення; 2) вихідне повідомлення у вторинному повідомленні дублюється або відтворюється з більшим чи меншим ступенем повноти і точності; 3) у комунікативному ланцюжку з'являються додаткові ланки. Волею автора у вторинне повідомлення вбудовується інформація, яка спочатку входила у самостійний комунікативний ланцюжок зі своїми власними комунікантами, комунікативною ситуацією і комунікативним завданням. В результаті відповідний відрізок підсумкового комунікативного ланцюжка немовби подвоюється.

В основі комунікативно вторинного повідомлення лежить процес вторинної вербалізації, тобто кодування вербальними засобами, із арсеналу того, хто відтворює повідомлення, певної денотативної структури, що відбиває вихідне повідомлення, яке було вербалізоване раніше своїми власними засобами. Вторинна вербалізація

визначається не тільки різницею у кодуванні засобів вихідного і відтворюючого текстів, але також і наявністю денотатної структури, що знаходиться між референтним простором, до якого входить вихідне повідомлення, і кінцевим текстом. Цю денотатну структуру формує автор відтворюючого тексту, який при цьому керується власним комунікативним завданням. Переломлення вихідного повідомлення крізь призму нової іманентної денотатної структури може у тій чи іншій мірі трансформувати вихідне повідомлення на шляху його вторинної вербалізації.

Вказівка на вторинність текстів-інтерв'ю так чи інакше присутня у всіх дефініціях інтерв'ю у пресі: призначена для друку бесіда журналіста з якоюсь особою [5: 95]. Текст-інтерв'ю у пресі (як вторинний текст) характеризується вторинною референційністю, інтенціональністю і рецептивністю. Під референційністю розуміють співвіднесеність тексту із певним сегментом реальності або квазіреальності. Поряд з цим текст також опредмечує комунікативну ситуацію як згорнуту систему основних ланок комунікативного ланцюжка [8: 55].

Вторинна референційність текстів-інтерв'ю проявляється у тому, що їх референтним простором виступає інший текст [4: 76], а саме: реальна розмова інтерв'юера і респондента.

Іntenціональність текстів-інтерв'ю у пресі спрямована на інформування читацької аудиторії та на певний вплив на неї. Під час розмови респондент та інтерв'юер є співавторами тексту, але авторство тексту-інтерв'ю, надрукованого у засобах масової інформації, належить лише інтерв'юеру.

Рецептивність, тобто установка на читача, характеризується спрямованістю на середнього читача. При реальній розмові інтерв'юера і респондента, адресатами тексту є безпосередньо інтерв'юер і респондент. При створенні тексту-інтерв'ю з'являється новий адресат – читач. Текст-інтерв'ю створюється не в розрахунку на конкретну особу, а з урахуванням ідеалізованого уявлення про слухача, оскільки масові комунікативні процеси – це процеси зі стихійним слухачем [11: 107].

Між текстом-інтерв'ю і вихідним дискурсом існують типові зв'язки у темпоральній перспективі: інтерв'юери готують нотатки і звіряються з ними або читають їх під час інтерв'ю [24: 545]. Напевно, вони включають потенційні запитання, теми, біографічні деталі [24: 553].

Розмова респондента та інтерв'юера є усною бесідою. Проте на відміну від звичайної бесіди, інтерв'ю супроводжується аудіо/відео або вербальною фіксацією з метою подальшої публікації цього інтерв'ю (табл. 1).

Таблиця 1

**Типові зв'язки між текстом-інтерв'ю і вихідним текстом
у темпоральній перспективі**

Фаза	Підготовка	Бесіда	Фіксація	Публікація
Час	----->-----	----->-----	----->-----	----->-----
Тип дискурсу:				
Приватна розмова	–	усна	–	–
Інтерв'ю:				
Інтерв'юер	попередні нотатки	усна	аудіо /відео/ вербальна	(письмова)
Респондент	–	усна	аудіо /відео/ вербальна	(письмова)

Як видно з табл. 1, між інтерв'ю і таким дискурсом як, наприклад, приватна розмова існують певні відмінності.

Слід зазначити, що текст-інтерв'ю не відбиває вихідний дискурс у повному обсязі. Як показують дослідження, об'єктом яких були телеінтерв'ю та їх подальші публікації [24: 546], вербальна фіксація текстів-інтерв'ю в подальшому зазнає редагування. Друкована версія діалогу віч-на-віч іноді вважається «трупом мовлення», оскільки у публікаціях інтерв'ю втрачаються такі елементи як: сигнали зворотного зв'язку, вагання, скорочення, паузи, паралінгвістичні феномени (наприклад, сміх), регулюється чергування реплік мовців, багато маркерів дискурсу випускаються [24: 543], що дає підстави визначити інтерв'ю як систематизований варіант бесіди або її трансформацію.

За рахунок втрати рис усного дискурсу текст-інтерв'ю скорочується, а за рахунок додаткової інформації, поданої у вступі, ремарках, підписах під фото і цитатах, вторинна референційність текстів-інтерв'ю ускладнюється і збільшується їх комунікативна глибина. Додаткова інформація належить до периферійної зони семантичного простору тексту-інтерв'ю. Автор не має матеріалів усного інтерв'ю, але у периферійній зоні текстів-інтерв'ю міститься інформація про скорочення вихідних текстів, наприклад:

At a recent conference in New York City on investment in Poland, The Wall Street Journal caught up with Mr. Balcerowicz. Below are excerpts from that conversation

(The Wall Street Journal Europe 14.03.2000).

Повідомлення інтерв'юера про те, що основна частина тексту-інтерв'ю є уривками з його бесіди з паном Бальцеровичем, свідчить про вторинну природу цього тексту та про скорочення вихідного дискурсу.

У периферійній зоні тексту-інтерв'ю може міститися інформація

про елементи усного дискурсу, що існували у вихідному дискурсі, наприклад:

Time: *Why are the leaders in Beijing so afraid of you?*

Dalai Lama: [He laughs and shakes his head.] *I don't know. I don't know. They have big military power but no truth (Time 25.01.1999).*

If you win re-election, some Senegalese observers speculate that you may hand over power before the end of your term, as Senghor did.

[Laughs] *I've heard that too. If the Senegalese reaffirm their confidence in me, I will serve the full mandate, God willing. This is not the same situation as when my predecessor passed the baton to me. When President Senghor stepped down, he was 74 years old, but still strong. At the end of another full term, I will be 71¹/₂. God willing (Newsweek 09.08.1999).*

Ремарки у вищенаведених прикладах вказують на паралінгвістичний феномен, що існував у вихідному дискурсі.

How do you feel about criticism that you are not as involved in your job now as you were during your first term? Is the thrill of being President gone?

[Emphatically] *No, the thrill is not gone, and look what we did. In 1997 we got the balanced budget, which was not just a balanced budget; it has the biggest increase in national help – for people to finance college education – since the GI bill, the biggest increase in investment in children's health since Medicaid in '65, the biggest increase in public school investment since 1965 – this is enormous stuff. These are huge accomplishments (People 29.12.1997-05.01.1998).*

Підкреслена ремарка є коментарем інтерв'юера щодо мовлення респондента.

Born? Yes. *In Manchester in October 1968.*

Parents? Yes. *A man and a woman who came to the UK from Nigeria in the 1960s (Time 30.11.1998).*

Цей текст зберігає елемент усного дискурсу – сигнал зворотного зв'язку *Yes*.

Слід зазначити, що ремарки у тексті-інтерв'ю не завжди несуть інформацію, що є “слідом” вихідного дискурсу. Інтерв'юер може надавати у ремарках додаткову інформацію про респондента, що має зробити мовленнєвий хід респондента більш інформативним для читача, наприклад:

NW: *We heard you're having a baby. [Brown and her husband, lawyer and real estate developer Steven Plofker, already have two sons, Dylan, 8, and Dakota, 5] (New Woman 06.1998).*

У наведеному прикладі мовленнєвий хід інтерв'юера розширюється за рахунок додаткової інформації у ремарці про те, що

Браун та її чоловік, юрист і спеціаліст з нерухомості Стівен Плофкер, вже мають двох синів, Ділана 8-и років і Дакоту 5-и років. Розширення мовленнєвого ходу будь-якого комуніканта за рахунок додаткової інформації, поданої у ремарці, свідчить про похідну природу інтерв'ю.

Отже, текст-інтерв'ю – похідний текст, що характеризується вторинною референційністю, інтенціональністю і рецептивністю. Між текстом-інтерв'ю і вихідним дискурсом існують типові зв'язки у темпоральній перспективі. За рахунок додаткової інформації вторинна референційність тексту-інтерв'ю ускладнюється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ананьева Н.А. Структурно-композиционные особенности текста печатного интервью как формы массовой коммуникации / Н.А.Ананьева // Стилистические аспекты устной и письменной коммуникации: Сб. науч. тр. – М.: Гос. пед. ин-т ин. яз. им. М.Тореза. – 1987. – Вып. 286. – С. 4-12.

2. Архипов А.Ф. Синтаксические особенности речевого жанра радиointerview (на материале радиовещания ГДР): автореф. дис... канд. филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки» / А.Ф.Архипов. – Моск. гос. пед. ин-т ин. яз. им. М.Тореза. – М., 1974. – 29 с.

3. Богданов В.В. Статика и динамика описательных и повествовательных текстов / В. В. Богданов // Форма, значение и функции единиц языка и речи: Материалы докладов Международ. науч. конф., Минск, 16-17 мая 2002 г.: В 3 ч., Ч. 1. – Минск: Минск. гос. лингв. ун-т. – 2002. – С. 9-11.

4. Волков А.А. Композиция текстов массовой информации / А. А. Волков // Аспекты общей и частной лингвистической теории текста. – М.: Наука. – 1982. – С. 75-101.

5. Григораш Д.С. Журналістика у термінах і виразах / Д. С. Григораш. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львів. держ. ун-ті, 1974. – 297 с.

6. Колегаева И.М. Текст как единица научной и художественной коммуникации / И.М.Колегаева. – Одесса: Одесск. гос. ун-т им. И.И.Мечникова, 1991. – 119 с.

7. Лавринович В.Э. Политический текст и внутренний мир его автора / В. Э. Лавринович // Текст в гуманитарном знании: Материалы межвуз. науч. конф., 22-24 апреля 1997 г. – М.: Российск. гос. гуман. ун-т. – 1997. – С. 305-309.

8. Лотман Ю.М. Текст и структура аудитории / Ю.М.Лотман // Труды по знаковым системам. – Вып. 9 / Учен. зап. Тартск. ун-та. – Тарту. – 1977. – Вып. 422. – С. 55-61.

9. Мальцевич Р.В. Проблема типологизации жанров публицистики

/ Р.В.Мальцевич// Веснік Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. – Сер. 4. Філологія, Журналістыка, Педагогіка. – 2000. – № 3. – С. 74-79.

10. Почепцов Г.Г. Прагматические особенности текста / Г.Г.Почепцов // Прагматическая интерпретация и планирование дискурса: тезисы совещания семинара. – Пятигорск: ПГПИИЯ. – 1991. – С. 3-6.

11. Почепцов Г.Г. (мл.) Коммуникативные аспекты семантики / Г.Г.Почепцов (мл.). – К.: Вища школа. Изд-во при КГУ, 1987. – 131 с.

12. Прожогина И.М. Речевая инерция в спонтанной устной речи (на материале телеинтервью): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.02 / И.М.Прожогина. – К., 1998. – 253 с.

13. Радзівєвська Т.В. Текст як засіб комунікації. – 2-е вид. стереотип / Т.В. Радзівєвська. – К.: НАН України, Ін-т укр. мови, 1998. – 194 с.

14. Сыченков В.В. Интервью-портрет в системе современных публицистических жанров / В.В.Сыченков // Вестник Москов. ун-та. Сер. 10. Журналистика. – 2000. – № 2. – С. 108-114.

15. Тищенко В.М. Интервью в газете: теория и практика развития жанра: автореф. дис... канд. филол. наук: 10.01.10 / В.М.Тищенко / Моск. гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М., 1980. – 23 с.

16. Шумилина Т.В. Интервью в журналистике (Основы метода получения сведений для произведений различных жанров): автореф. дис... канд. филол. наук: 10.01.10 / Т.В.Шумилина / Моск. гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. – М., 1973. – 28 с.

17. Clayman S. Reformulating the question: A device for answering/not answering questions in news interviews and press conferences / S. Clayman // Text. – 1993. – Vol. 13, № 1. – P. 19-88.

18. Greatbatch D. On the management of disagreement between news interviewees / D. Greatbatch // Talk at Work: Interaction in Institutional Settings / Ed. by P.Drew and J.Heritage. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1992. – P. 268-301.

19. Gruber H. Disagreeing: Sequential placement and internal structure of disagreements in conflict episodes / H. Gruber // Text. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P. 467-503.

20. Hutchby I. Power in discourse: The case of arguments on a British talk radio show / I. Hutchby // Discourse and Society. – 1996. – Vol. 7, № 4. – P. 481-498.

21. Ilie C. Question-response argumentation in talk shows / C. Ilie // Journal of Pragmatics. – 1999. – Vol. 31, № 8. – P. 975-999.

22. Mishler E.G. The interactional production of narrative accounts // The Construction of Professional Discourse / Ed. by B.-L.Gunnarsson, P.Linell and B.Nordberg. – London and New York: Longman. – 1997. – P. 223-244.

23. Neubert A. Text and Translation as text / A.Neubert // Translation

Studies. – Kent, Ohio and London, England: The Kent University Press. – 1992. – P. 1-143.

24. O’Connell D.C. Orality and literacy in public discourse: An interview of Hannah Arendt / D.C. O’Connell, S.Kowal // *Journal of Pragmatics*. – 1998. – Vol. 30, № 5. – P. 543-564.

25. Rapley M. “What do you think about...?” Generating views in an interview / M. Rapley, Ch. Antaki // *Text*. – 1998. – Vol. 18, № 4. – P. 587-608.

26. Scannell P. Introduction: The relevance of talk // *Broadcast Talk* / Ed. by P.Scannell. – London: Sage. – 1991. – P. 1-13.

27. Tannen D. *Talking Voices: Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse* / D. Tannen. – New York: Cambridge University Press, 1992. – 240 p.

28. Trinch Sh. L. Narrating in protective order interviews: A source of interactional trouble / Sh. Trinch, S. Berk-Seligson // *Language in Society*. – 2002. – Vol. 31, № 3. – P. 383-418.

29. Ushchyna V. Interactional organization of dominance in political interview / V. Ushchyna // *Pragmatics and Beyond: Abstracts the Second USSE Conference, 28-29 May, 2001*. – Kharkiv: Vasyl Karazin National University of Kharkiv. – 2001. – P. 92-94.